

Rotterdams Philharmonisch Orkest

Dirigent: Edo de Waart

1e viool

Gerard Hettema
Dick Bor
Maurits Bosman
Erzsébet Hajdu-Horvay
Kazukuni Murakami
Vratislav Dufek
Kaoru Kakudo
Mieke Biesta
Dini Kelder-Brassers
Fré Lantinga
Jörn Schroeder
Janice Walker
Rob Hagedoorn
Tomoko Ogawa
Mariko Tsukahara
Keitaro Takayama
Hiroaki Oseki
Michael Rizov
Johannes Muyen

2e viool

Roelof van Driesten
Vaclav Novak
Yasuo Ichinose
Leo de Vries
Hannie Voers
Aya Jongert
Jo de Vos Burchart
Hans Oudshoorn
Anna Fritsch
Agnes Tönkö
Carolyn Davies
Fumi Arai
Sofia Szabo-Kiss
Philip Philipse

Altviool

Thomas Lorand
Gerrit Oldeman
Vladimir Krejza
Josef Schebal
Ans van der Horst-
van Eldik Thieme
Max Roosenstein
Jeanne Rizov-van Enys
Aad van der Weele
Wilbert Scheifes
David Cox
Alison Ewer
István Szábo
Michal Dobrowolski

Violoncello

Michel Roche
Harro Ruijsenaars
Johan van Loo
Jan Hollinger
Dora Dimitriev-Mintcheva
Karel Möhringer
Rob Hageman
Toshifumi Waki
András Hegyi
Gerard Oskamp
Arthur Oomens

Contrabas

Gerrit van Dijk
Henny van de Water
Paul Bronkhorst
Hardmoed Grefe
Ton Doomernik
Osamu Yamamoto
Bert Drewes
Bert van Dinteren

Fluit

Raymond Delnoye
Ruud Maas
Jo Hagen

Fluit/Piccolo

Wim Steinmann

Hobo

Heinz Friesen
Jan Spronk
Henk Heunen

Hobo/Engelse hoorn

Kees van den Berg

Klarinet

George Pieterse
Bas de Jong
Henk de Graaf

Klarinet/Basklarinet

Henk Leether

Fagot

Wim Stok
John Mostard
Kasper de Roo
Peter Meijers

Fagot/Contrafagot

Ferdinand Duran

Hoorn

Pieter Gouderjaan
Eddy van Leeuwen
Jan Peeters
Nico van Vliet
Bob Stoel
Martin van de Merwe

Trompet

John Floore
Peter Masseurs
Thom van der Kruk
Frans Vreugdenhil
Ad van Zon

Trombone

Gerard Velthuysen
Bas Dekker
Frans van Luin
Peter Veenhuizen
Wouter Hoekstra

Tuba

Gerard Middendorp

Pauken

Loet Talboom

Slagwerk

Freek Hendrikse
Jan Schulenberg
Gerard Vermeulen
Huub Righarts

Harp

Teresia Rieu
Inez Kraker

Dirigent: Lawrence Foster
Solist: Mstislaw Rostropowitsj, cello

Carl Maria von Weber   Ouverture 'Der Freischütz' (1817/20)
1786 - 1826

Joseph Haydn   Concert nr. 1 in C (± 1765)
1732 - 1809   voor cello en orkest

Moderato
Adagio
Allegro molto

PAUZE

Pjotr I. Tsjaikowski   Symfonie nr. 4 in f, opus 36 (1877)
1840 - 1893

Andante sostenuto - moderato con anima
Andantino in modo di canzone
Scherzo: pizzicato ostinato
Finale: allegro con fuoco

De Amerikaanse dirigent Lawrence Foster werd in 1941 in Los Angeles geboren als zoon van Roemeense ouders. Hij studeerde in Los Angeles bij Fritz Zweig en later in Europa o.m. in de Meesterklasse te Bayreuth. Van Bruno Walter en Karl Böhm ontving Foster, die al zeer jong dirigentenaspiraties had, waardevolle adviezen. Op 18-jarige leeftijd vormde hij in Los Angeles een orkest van jonge beroepsmusici en gaf daarmee drie jaar lang eigen concertseries. Tot 1965 was hij vervolgens dirigent van het San Francisco Ballet. In dat jaar werd hij benoemd tot assistent van Zubin Mehta bij het Los Angeles Philharmonic Orchestra.

Zijn debuut als vrijwel onbekend dirigent in Londen (1968) leverde hem het volgende jaar de positie van vaste gastdirigent bij het Royal Philharmonic Orchestra op. Naast Rudolf Kempe leidde hij dit orkest vele malen in Londen en op concertreizen door Europa en de Verenigde Staten.

In 1971 volgde hij André Previn op als dirigent van het Houston Symphony Orchestra, een positie die hij nog steeds bekleedt. Daarnaast vervult hij echter vele gastdirecties bij de grote symfonieorkesten en diverse operatheaters in Amerika en Europa.

Lawrence Foster, die voor CBS, EMI en Decca grammofoonopnamen maakte, trad in Nederland eerder op met het Nederlands Kamerorkest en het Amsterdams Philharmonisch.

Terwijl Mozarts leven nog vrijwel geheel tot het tijdperk van het ancien régime behoort en ook Beethovens jeugd nog valt vóór 1789, het jaar van de Franse Omwenteling, waarmee wij persoonlijk een nieuw tijdperk achten te beginnen, behoort Carl Maria von Weber reeds geheel tot de Nieuwe Tijd. Hij werd geboren in Eutin (Oldenburg) en heeft de tijd van het meer of minder verlichte despotisme van de achttiende eeuw niet meer bewust meebeleefd. In alle opzichten is hij een musicus van een nieuw type; hij is werkzaam in allerlei functies, niet als componist-kapelmeeester in vaste hofdienst, maar vooral als reizend pianist en dirigent, al heeft hij natuurlijk van tijd tot tijd vaste aanstellingen gehad, tot hij in 1817 een positie voor het leven aan de Duitse opera in Dresden kreeg.

Hij is verder theater-directeur en organisator, commentator en criticus. Het muziekleven als geheel interesseert hem en hij ontwerpt een handboek voor toonkunstenaars, waarin hij gegevens wil verzamelen over koren, orkesten en verenigingen in de verschillende plaatsen. Uiteraard is ook de muziek van Weber doortrokken van een nieuwe geest. Zij is vervuld van een hevige romantische expressiviteit, die in een zeer persoonlijke melodiek gestalte krijgt. Opwindende marsritmen zijn voor zijn muziek karakteristiek, gelijk voor vele composities uit het Napoleontische tijdperk. Tenslotte doet hij baanbrekend werk op het gebied der instrumentatie: zijn orkest is het ensemble waarvan ook Schubert en Beethoven zich bedienden, maar met name in zijn opera's (de Wolfsschlucht-scène in *Der Freischütz*!) ontwikkelt hij door bijzondere instrumentencombinaties en door het gebruik van ongewone registers een geheel nieuwe sonoriteit.

Het is niet onwaarschijnlijk dat Webers compositorische arbeid onderschat wordt. Men waardeert hem meer als historische schakel, als voorloper van Wagner, dan als zelfstandige scheppende persoonlijkheid. Wat het publiek van zijn werken kent, zijn enige aria's, de *Aufforderung zum Tanz* en enige ouvertures, hetgeen kwantitatief nogal mager is, gezien de tientallen liederen, koorwerken, pianostukken en kamermuziekwerken, die hij naliet. Zijn opera *Der Freischütz* (1821) waarvan het gegeven een Duitse legende is en welke handeling in de wouden van het zeventiende-eeuwse Duitsland speelt, behoort tot de belangrijkste voorlopers van Richard Wagner. De bewogen ouverture van dit werk, dat Beethoven op zijn aanvankelijk niet hooggestemde oordeel over Weber deed terugkomen, is een der fraaiste voorbeelden van Webers persoonlijke instrumentatiekunst en zijn sterk dramatisch talent.

Hoesten mag in de concertzaal . . .

. . . maar het hóéft niet tijdens een pianissimo. En het is in noodgevallen altijd toegestaan een zakdoek voor de mond te houden.

opzetten, waarna de expositie met een climax eindigt. Tsjaikowski schrijft dan ook:) 'Maar neen; dit zijn maar dromen; het noodlot verdrijft ze nogmaals.' (Het noodlotsthema uit de inleiding, dat de doorwerking aankondigt. Deze is voornamelijk gebouwd op het eerste thema. Tegen het eind klinkt weer enige malen het noodlotsthema, steeds nadrukkelijker. De reprise bestaat alleen uit een herhaling van de tweede themagroep. Het noodlotsthema kondigt vervolgens de lange coda aan, die weer vooral op het eerste thema is geïnspireerd). 'Zo is ons hele leven een afwisseling van onverbidelijke werkelijkheid en opwindende dromen van geluk. Er is geen veilige haven. Je wordt heen en weer geworpen door de golven tot de zee je verzwelgt.'

'Het tweede deel toont het lijden in een ander stadium. Het is dat zwaarmoedige gevoel dat ons bekruipt wanneer we uitgeput van het werk alleen thuiszitten. Het boek dat we opgenomen hebben om te lezen, ontglipt aan onze handen, en een menigte herinneringen komt op. Wat droevig dat zoveel dingen voorgoed voorbij zijn, maar toch is het aangenaam te denken aan zijn jeugd. Men betreurt het verleden en heeft niet de moed of de wens, een nieuw leven te beginnen. Men is wat vermoeid van het leven, men zou het geheugen graag willen opfrissen, en terugblikken, veel herinneringen ophalend. Men denkt aan heerlijke uren, toen het jonge bloed nog stroomde en gloeide en er voldoening was in de liefde. Men denkt ook aan droevige ogenblikken, aan onherstelbare verliezen, maar dat alles is zo ver, zo ver weg. Het is bitter, en toch is het zo zoet, zich te verdiepen in het verleden.' (Dit deel is driedelig. De eerste geleding wordt ingezet door de solohobo, begeleid door strijkers die 'pizzicato' spelen; de tweede heeft een thema dat enigszins verwant is aan het eerste thema van het 'Moderato con anima' en dat ingezet wordt door klarinetten en fagotten met strijkersbegeleiding - ditmaal niet pizzicato; daarna volgt de gewijzigde herhaling van de eerste geleding, loopjes in de blazers doen hierbij denken aan het tweede thema uit 'Moderato con anima').

'In het derde deel worden geen duidelijk bepaalde gevoelens uitgedrukt. Het zijn maar grillige arabesken, ongrijpbare figuren die aan de verbeelding voorbij fladderen als men een beetje wijn heeft gedronken en zich beneveld voelt. De stemming is droevig noch vrolijk. Men denkt nergens aan. Men geeft de verbeelding de vrije teugel, en de fantasie roept de wonderlijkste beelden op.'

(Dit deel begint met een geleding die door strijkers pizzicato wordt gespeeld). 'Plotseling komt de herinnering op aan een aangeschoten boer en een straatliedje . . . .' (Dit fragment wordt ingezet door de hobo). 'In de verte hoort men militaire muziek voorbijgaan' (gespeeld door het koper; later worden er gegevens uit de vorige twee geleidingen aan toegevoegd). 'Dit zijn alleen maar de onsamenvangende beelden die wij, als wij in slaap vallen, plotseling voor ons menen te zien zweven en die snel verdwijnen. Met de werkelijkheid hebben zij niets te maken: zij zijn onbegrijpelijk, bizar en onsamenvangend.' (Het pizzicato keert terug, en aan de coda neemt het hele orkest deel).

'Vierde deel. Als je in jezelf geen vreugde hebt, kijk dan om je heen. Ga naar de mensen. Kijk hoe goed zij de kunst verstaan vrolijk te zijn, en hoe van harte zij toegeven aan hun gevoelens van geluk. Het beeld van een volksfeest. Nauwelijks ben je je smart vergeten, nauwelijks heb je tijd gehad om verdiept te raken

in de blik van de vreugden van anderen, of het onvermoeide noodlot kondigt zijn aanwezigheid nogmaals aan. De mensen bekommeren zich niet om je. Zij kijken niet naar je; zij merken niet op dat je alleen en droevig bent. O wat gelukkig zijn zij! En je wilde verzekeren dat alles ter wereld somber en treurig is! Er is nog geluk, eenvoudig oergeluk. Verheug je over de vreugde van anderen en - je kunt nog leven.' (Na een kort inleidend fragment, voornamelijk bestaande uit twee snelle passages, begint het eerste thema, dat afgeleid is van het Russische volksliedje 'Op de velden stond een berk'. Er treedt ook een tweede thema op. Tsjaikowski besteedt vervolgens veel aandacht aan variaties op de 'berk'. Het noodlotsthema uit het eerste deel van de symfonie gaat vooraf aan de coda).

Tsjaikowski vond (het blijkt uit het postscriptum van de brief) dat hij er niet goed in geslaagd was, zijn muzikale ideeën met woorden te verduidelijken. Goed genoeg, dunkt ons, om het nageslacht in staat te stellen, een blik te werpen in de opmerkelijke gevoels- en gedachtenwereld van deze componist.

L. v. H.

Het eerste concert in het seizoen 1975/1976:

Zaterdag 30 augustus 1975 - Ahoy' Hal

Dirigent: Roberto Benzi
Solisten: Cristina Deutekom, sopraan
José Carreras, tenor
M.m.v.: Nederlands Operakoor

Fragmenten uit opera's van Verdi, Rossini, Bellini, Puccini
en Donizetti